

Het ABV project

Resultaten en plannen na het tweede veldseizoen

Grauwe Vliegenvanger - Koen Devos

In 2008 gingen vele honderden veldmedewerkers opnieuw op pad om gegevens te verzamelen voor het project 'Algemene Broedvogels Vlaanderen', kortweg ABV. Wat dit project – opgestart in 2007- precies inhoudt, valt te lezen in de erbij horende handleiding die je kan downloaden op de website van het INBO: <http://www.inbo.be/docupload/3058.pdf>. Ook in vorige nummers van Vogelnieuws kwamen we telkens terug op dit project.

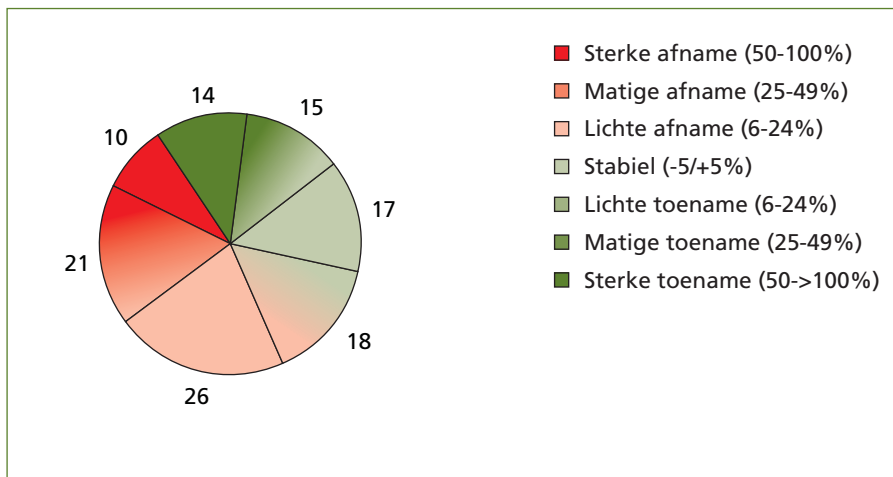
Aangezien er gewerkt wordt met vooraf vastgelegde steekproefhokken en deze hokken in een 3-jaarlijkse cyclus worden afgewerkt, zijn de eerste 3 jaar van dit project cruciaal. We moeten immers trachten om de doelstelling van minimaal 300 getelde hokken per jaar te halen. Indien we daarin slagen, is er een vaste basis gelegd om de volgende cycli op voort te werken. Het ABV project beoogt namelijk om gegevens te verzamelen op de lange termijn, het is dus de bedoeling het project zo lang mogelijk vol te houden.

In dit nummer van Vogelnieuws bespreken we kort de vorderingen gemaakt in 2008. Eerst komen de cijfers aan bod, verder bespreken we ook de laatste veranderingen aan de invoermodule.

Enkele voorlopige cijfers

Tot 02/10 jl. werden gegevens uit 520 verschillende ABV-hokken online ingevoerd. Daarin werden 158 soorten broedvogels geteld. De Houtduif was de meest verspreide soort en was aanwezig in 502 hokken. Merel en Winterkoning vervulde de top 3. Indien we naar de getelde aantallen (per hok, gesommeerd over de 6 punten en dan enkel de maxima weerhouden) gaan kijken bestaat die top 3 uit Houtduif (8928 ex.), Spreeuw (5365 ex.) en Merel (4533 ex.). Vermoedelijk worden heel wat foeragerende groepen Houtduiven en Spreeuwen toch genoteerd.

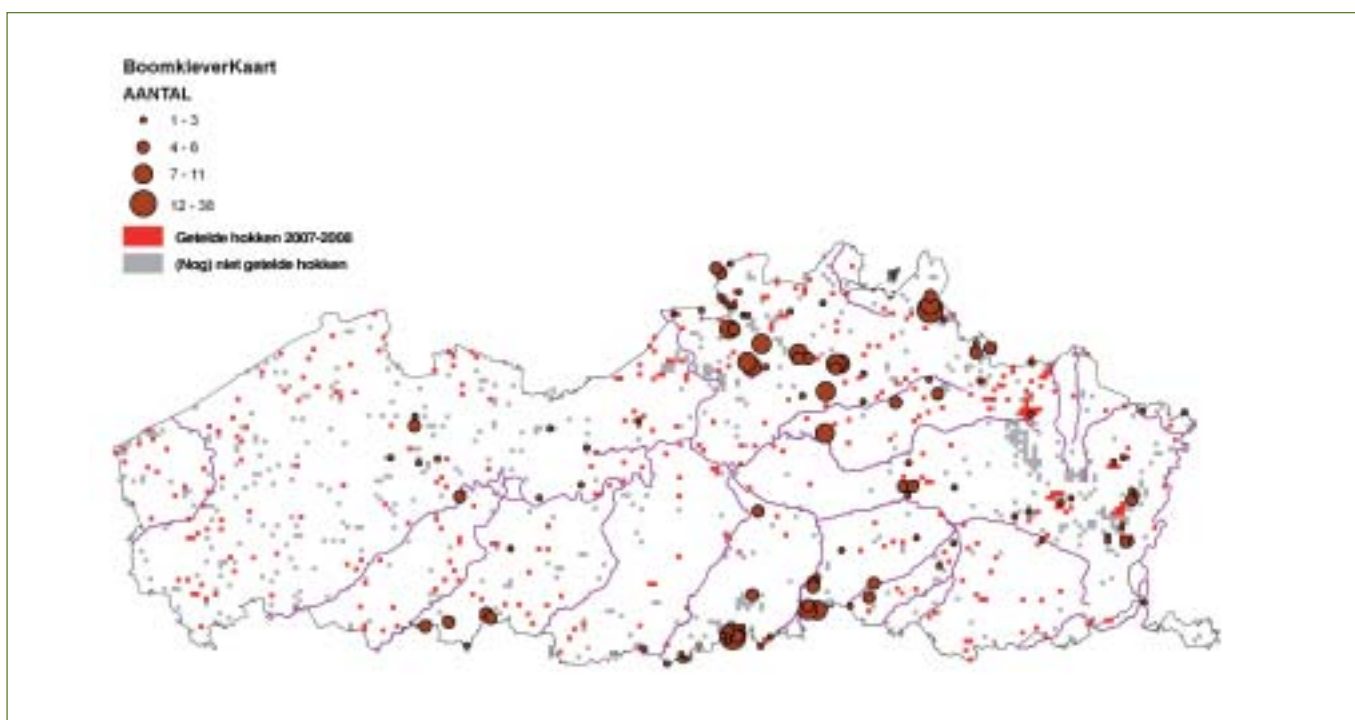
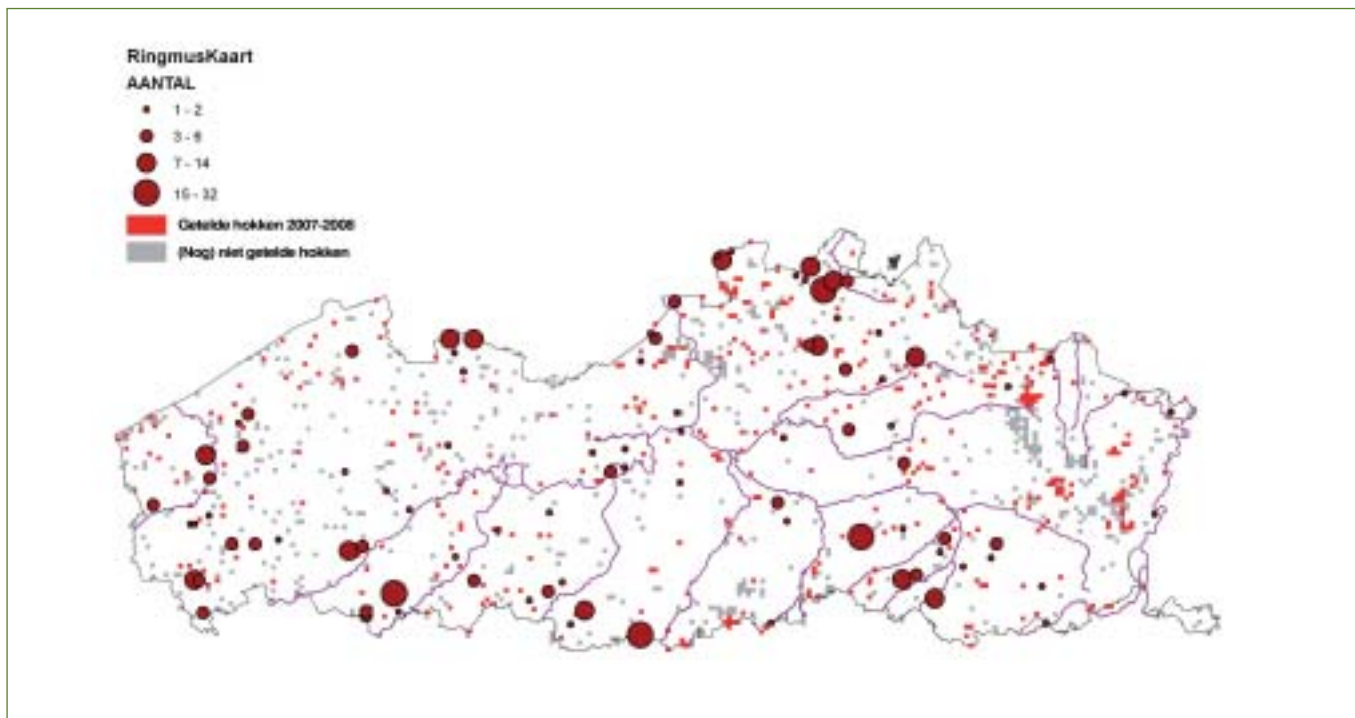
In Vogelnieuws 10 hebben we de toen verzamelde gegevens vergeleken met die hokken die ook ten tijde van de atlasperiode 2000-2002 werden geteld. Op basis van de nu verzamelde gegevens kunnen we die oefening nog eens overdoen. In totaal 174 hokken werden zowel in de atlasperiode als tijdens het ABV-project (2007 + 2008) geteld. Zoals te verwachten viel, staan ook in die lijst Houtduif, Merel, Spreeuw en Winterkoning op kop. Wanneer we het aantal bezette hokken per soort in de twee periodes met elkaar gaan vergelijken, resulteert dat in Figuur 1.

Figuur 1. Evolutie van een aantal (n = 121) algemene broedvogelsoorten in de periode 2007-2008 t.o.v. 2000-2002

Terwijl ongeveer even veel soorten af- als toenemen, vertonen 26 soorten min of meer stabiele trends. Deze ruwe vergelijking moet echter met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. De methodiek verschilt immers tussen beide periodes. Tijdens de atlasperiode kon men 2x 1 uur vrij rondlopen in het steekproefhok terwijl men nu 3 bezoeken van telkens 30 minuten brengt verspreid over 6 in het hok gelegen vaste punten (5 minuten per punt). Pas na 2010 kunnen we de eerste echte vergelijkingen gaan maken tussen hokken die voor het eerst in 2007 volgens de ABV-methode werden geteld en in 2010 voor de tweede keer. Pas na 2012 zullen we twee volledige cycli met elkaar kunnen vergelijken en kunnen we starten met het berekenen van echte trends. Nochtans toont de huidige ruwe vergelijking een aantal zaken aan die ook worden ondersteund door lokale inventarisaties. Bij de soorten die een sterke afname vertonen zitten o.a. Wielewaal, Nachtegaal, Zomertortel, Grauwe Vliegenvanger, Grauwe Gors en Matkop. Voor wie de literatuur en berichtgeving rond lokale inventarisaties volgt, is deze lijst ongetwijfeld geen verrassing. Wielewaal werd in 2000-2002 nog in 20 van de gemeenschappelijk getelde hokken vastgesteld. In 2007-2008 waren dat er nog 6. Grauwe Vliegenvanger verdween uit ruim de helft van de hokken, Matkop uit ruim 30 %. Ook Ringmus, een soort die eveneens al jaren klappen krijgt, verdween uit bijna de helft van de in beide periodes getelde hokken. Misschien iets meer verrassend is de terugval van Bosrietzanger (-50 %) en Grasmus (-30 %). Door de verschillen in de methode is het wel mogelijk dat de negatieve trends iets té negatief uitvallen. In een volgend nummer zullen we trachten voor een aantal soorten ook de getelde aantallen in rekening te brengen in plaats van enkel de aan- of afwezigheid. En nogmaals, de hier beschreven cijfers zijn zeer voorlopig!

Aan de andere kant van de vergelijking vinden we een aantal soorten die het bijzonder goed lijken te doen. Nog steeds lijken exoten als Canadese Gans, Nijlgans en Halsbandparkiet verder uit te breiden. Verrassend is ook de toename van de Huiswaluw die werd vastgesteld in 16 hokken t.o.v. 10 in 2002-2004. Mogelijk werd de soort in enkele hokken enkel als overvlieger genoteerd. De steekproef is in ieder geval te klein opdat er van enige zekerheid sprake zou zijn. Lokale inventarisaties in de Antwerpse Kempen ondersteunen de voorzichtige trend echter wél. Dat we de voorbije jaren enkele goede Kwartel-jaren hebben gekend blijkt eveneens uit dit eerste vergelijk. Ook enkele soorten van (oude) bosgebieden zitten nog steeds in de lift: Boomklever, Wespandief, Havik, Kleine Bonte Specht en Glanskop vertonen een matige (Havik + 45 %) tot sterke (Boomklever + 106 %) toename. Meer info uit deze eerste vergelijking zal aan de geïnteresseerden worden gemaïld via de ABV.Flits van Natuur.Studie.

Figuren 2 en 3. Tot op heden getelde hokken met daarop de door respectievelijk Boomklever en Ringmus bezette hokken. Hoewel het ABV-project niet werd opgezet met de bedoeling verspreidingskaarten op niveau Vlaanderen te maken, leveren de gegevens toch een aanvulling op de echte inventarisatieprojecten.

Boomklever - Yves Adams - Vilda

Oproep tot invoer resterende gegevens 2007 en 2008

Zoals reeds aangehaald kunnen we nu beschikken over gegevens uit 520 verschillende hokken. Om het vooropgestelde doel van minimaal 300 hokken per jaar te halen, verwachten we dus nog ruim 100 hokken. Afgaand op wat beloofd werd voor 2008 maar nog niet ingevoerd en rekening houdend met de gegevens van minstens 20 hokken die Natuurpunt Studie nog zal invoeren, lijkt die doelstelling zeker haalbaar. We willen echter vragen om de nog ontbrekende gegevens zo snel mogelijk in te voeren op broedvogels.inbo.be. Indien je er niet in bent geslaagd om je hokken af te werken, laat ook dat aub snel weten aan Natuurpunt (contact Iwan Lewylle)! Het laatste jaar van de eerste cyclus, 2009, is immers extra belangrijk en dit vraagt een goede, en dus zo vroeg mogelijke, voorbereiding. Zodra alle gegevens zijn ingevoerd, kan men bij Natuurpunt starten om het jaar 2009 te plannen: wie gaat welke hokjes nog invullen, waar bevinden zich nog grote hiaten en hebben we extra mensen nodig enz... Een behoorlijk pak werk dat best snel kan starten!

Aanpassingen aan de invoermodule

Terwijl er dagelijks nieuwe gegevens blijven binnen komen, wordt er achter de schermen verder gewerkt aan het verbeteren van de invoermodule broedvogels.inbo.be. Het voorbije jaar werden heel wat opmerkingen van medewerkers verzameld en hebben we het systeem zelf ook verder uitgetest. Het resultaat was een lijstje van een 30-tal suggesties tot verbetering dat aan de mensen van de INBO-IT-dienst werd voorgelegd. Hoewel om zuiver technische redenen niet alle wensen konden worden ingewilligd, werd begin oktober een nieuwe versie online gezet met een heel aantal verbeteringen. We overlopen ze hier kort.

Nieuwe help-functie

De nieuwe help functie is vooral gebaseerd op een flink uitgebreide lijst van frequently asked questions (FAQ). Het voorbije jaar werd duidelijk welke vragen het vaakst terugkeren bij de vrijwillige medewerkers en die vragen worden nu beant-

woord, zoveel mogelijk gebruik makend van screenshots. Het is wellicht voor iedere medewerker interessant deze eens kort te overlopen. We merken vaak dat, hoewel ze heel duidelijk in de handleiding vermeld staan, sommige mogelijkheden van de website nog niet door iedereen gekend zijn.

Verder in de help-functie vind je ook een lijstje van op de website gebruikte icoontjes. Bekijk ook dit lijstje even, want ook hier worden de nodige vragen over gesteld.

Vogelwerkgroepen i.p.v. atlasregio's

Op het eerste zicht weinig opvallend, maar wellicht de meest fundamentele aanpassing aan de databank is dat de lijst van steekproefhokken die door het INBO werd bepaald nu gekoppeld is aan de verschillende vogelwerkgroepen die meewerken aan het project. Elk hok werd ondergebracht bij één vogelwerkgroep. Bij de selectie van de hokken wanneer je gaat invoeren, staat die VWG ook steeds tussen haakjes vermeld. De wijziging is er gekomen omdat bleek dat de oude indeling in atlasregio's niet langer werkbaar was. Bovendien werd bij de opstart van het project een bezoek gebracht aan alle vogelwerkgroepen en werd de hokverdeling tijdens die bezoeken besproken. Per vogelwerkgroep werd ondertussen ook een regionale coördinator gevonden en voor hen wordt het nu eenvoudiger om het overzicht (via de rapportering, zie verder) te bewaren over alle hokken die door hun VWG worden geteld.

Persoonlijke gegevens en instellingen

In de nieuwe invoermodule werd dit onderdeel bovenaan in het menu gegroepeerd onder 'Mijn gegevens'. Onder 'Mijn profiel' kan je zoals vroeger aanpassingen doorvoeren aan je adresgegevens e.d. Hier kan je ook je persoonlijke soortenlijsten voor het ABV- en BBV-project samenstellen.

Nieuwe rapporteringsfunctie

Het is voor iedereen mogelijk rapporten te maken in pdf- of excel-formaat en die af te drukken of op te slaan op je eigen computer. Voorlopig is dit onderdeel van de website vooral nuttig voor de regionale coördinatoren. Zij kunnen via de ABV-rapportage snel te weten komen welke hokken in een bepaald jaar beloofd werden, maar nog niet werden ingevoerd. Ze kunnen dan gericht contact opnemen met hun medewerkers. Via de BBV-rapportage wordt het voor hen mogelijk een overzicht op te vragen van alle in hun regio tot dan toe ingevoerde BBV-waarnemingen, gerangschikt per soort en gesommeerd.

Voor alle andere waarnemers wordt de rapportage-mogelijkheid vooral interessant wanneer het ABV-project al langer loopt. We zullen je dan nieuwe rapporten kunnen aanbieden die je ingevoerde gegevens via grafieken en figuren mooi samenvatten. Ook voor BBV-medewerkers zullen in de nabije toekomst nog nieuwe rapporten worden geschreven.

Glenn Vermeersch
glenn.vermeersch@inbo.be

Iwan Lewylle
iwan.lewylle@natuurpunt.be

Dankwoord

Rest ons nog alle medewerkers heel erg te bedanken voor het telwerk van het voorbije jaar. Hopelijk is iedereen weer paraat in 2009 voor wat het laatste jaar wordt van de eerste ABV-cyclus.